

היחס לאחר רבי מאיר והבריונים

תלמוד בבלי ברכות דף י עמוד א

הנהו בריוני דהוו בשבכותיה דרבי מאיר והוו קא מצערו ליה טובא.

הוה קא בעי רבי מאיר רחמי עלויהו כי היכי דלימותו.

אמרה ליה ברוריא דביתהו: מאי דעתך? משום דכתיב: "יתמו חטאים" (תהילים קד, לה), מי כתיב חוטאים? חטאים כתיב!

ועוד, שפיל לסיפיה דקרא: "ורשעים עוד אינם". כיון דיתמו חטאים - ורשעים עוד אינם?

אלא, בעי רחמי עלויהו דלהדרו בתשובה - ורשעים עוד אינם. בעא רחמי עלויהו והדרו בתשובה.

תרגום:

אותם בריונים שהיו [=שגרו] בשכנות לרבי מאיר והיו מצערים אותו מאד.

ביקש רבי מאיר רחמים עליהם שימותו.

אמרה לו ברוריה אשתו: מה דעתך? [= על מה התבססת כשהתפללת עליהם כך]

האם משום שכתוב "יתמו חטאים"? [מן הארץ], האם כתוב "חוטאים"?! כתוב חטאים!

ועוד הורד [עיניך] לטוף הפסוק שכתוב בו: "ורשעים עוד אינם", האם כיון שיתמו חטאים לא יהיו עוד רשעים? אלא [הכוונה] שתתפלל עליהם שיחזרו בתשובה וממילא לא יהיו עוד רשעים.

ביקש עליהם רחמים וחזרו בתשובה).

הראי"ה קוק, עין איה - ברכות א, עמ' 48

דבר פשוט הוא שהאדם הוא בעל בחירה חופשית ואין מכריח על צדקו ורשעו. אמנם גם זה פשוט שאם האדם חפץ בדרך צדקה מסייעין אותו. על כן חשב ר' מאיר כיון שאלה הבריוני היו נשחטים בתכלית, ואינם פונים כלל אל חפץ הישרת דרכם (=אל הרצון לתקן את דרכם לטוב), איך תועיל תפילה לשנות את בחירתם, מה שהוא חוק כללי קבוע, שלא יכריח השם יתברך בחירת האדם, וזהו יסוד כל התורה כולה. אמנם ברוריה השכילה, כי אין לך רשע בעולם שלא היה בוחר יותר ללכת בדרך טוב מדרך רע, אלא שיצרו אונסו ומטעהו, על כן הוא אומלל והולך בדרכי רשע. אבל אין לך אדם שיהיה נשחת לגמרי, שלא יועיל לו חינוך הגון ותוכחת חכמה ברב או במעט. על כן אין להתייאש מלבקש רחמים שישבו לשמור אורחות צדק גם הפושעים היותר גדולים. והיא ההשקפה החודרת על רוממות ערך נפש האדם שעשאה אלהים ישרה וטובה, ואי אפשר שהאדם ישנה צורתה וטבעה הטוב. על כן יתכן לבקש רחמים על אומללים כאלה, כעל כל החולים שאינם יכולים לעזור לעצמם עם כל חפצם להיעזר.

